

17.1.2018

Sisäministeriö
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

maahanmuutto-osasto@intermin.fi
kirjaamo@intermin.fi

Viite: Asianumero SMDno 2016-1488

Metropolia Ammattikorkeakoulun lausunto hallituksen esityksestä laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyvistä lakiluonnoksista

Sisäministeriön esityksen tarkoituksena on panna Suomessa täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2016/801/EU) tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä. Lisäksi direktiivin perusteella ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, jotka koskevat tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä sekä korkeakouluopiskelijoiden maahantuloa ja oleskelua muissa jäsenvaltioissa kuin siinä jäsenvaltiossa, joka myöntää kolmannen maan kansalaiselle ensimmäisenä oleskeluluvan direktiivin perusteella, ja heitä koskevista oikeuksista.

Metropolia Ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi oheiseen esitykseen liittyen. Metropolia keskittyy lausunnossaan pääosin opiskelijoiden ja tutkijoiden maahantuloon ja oleskeluun Suomessa.

1. Tutkijoiden ja opiskelijoiden liikkuminen Euroopan Unionin jäsenvaltioiden alueella

Metropolia Ammattikorkeakoulu pitää hyvänä sitä, että muissa Euroopan Unionin jäsenvaltioissa opiskelevien tai tutkimustyötä tekevien kolmansien maiden kansalaisten on jatkossa helpompaa tehdä tutkimustyötään tai tutkinto-opintojaan toisissa jäsenvaltioissa ja heidän liikkumisensa helpottuu. Liikkuvuuden helpottaminen tekee myös Suomea houkuttelevammaksi ympäristöksi kansainvälisille tutkijoille ja opiskelijoille.

Metropolia on strategiansa mukaisesti avoin, aktiivinen ja kansainvälinen oppimisyhteisö, jossa opiskelijat, asiantuntijat ja yhteistyökumppanit yhdessä kehittävät osaamistaan ja luovat uutta. Tämän vuoksi Metropolia ottaa ilolla vastaan uudistuksen, joka helpottaa opiskelijoiden ja tutkijoiden kansainvälistymismahdollisuuksia. Metropolia toivoo, että lakiesityksen mukainen ilmoitusmenettely lisää tutkijoiden, kaksois- ja yhteistutkinto-opiskelijoiden sekä vaihto-opiskelijoiden määrää Suomessa.

Valtioneuvoston yhteisessä poikkihallinnollisessa ”Talent Boost -Kasvua kansainvälisistä osaajista” -toimenpideohjelmassa tavoitteena on luoda Suomea tunnetummaksi ja houkuttelevammaksi kansainvälisille osaajille. Lausuntopyynnön kohteena olevat lakiesitysluonnokset koskevat juuri kyseisiä henkilöitä.

Myös opetus- ja kulttuuriministeriön Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -visio-ohjelmassa edellytetään korkeakouluilta yhä vahvempaa kansainvälisyyttä. Kolmansien maiden opiskelijoiden, tutkijoiden ja työharjoittelijoiden liikkuvuuden edistäminen luo konkreettisella tavalla mahdollisuuksia kansainvälisyyden edistämiseen.

Metropolia pitää hyvänä asiana, että uusi menettely helpottaa kolmansien maiden opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanpääsyä muista EU-jäsenvaltioista, mutta peräänkuuluttaa sitä, että ilmoitusmenettely

17.1.2018

helpottaa ja nopeuttaa prosessia myös käytännön tasolla. Sellaisen opiskelijan, jolla on oleskelulupa Euroopan Unionin jäsenvaltiossa, tulisi saada hoidettua liikkumisilmoituksensa mahdollisimman helposti, nopeasti ja edullisesti. Tällä hetkellä luonnoksessa mainitut opiskelijalta ja tutkijalta pyydettävät dokumentit ovat samoja kuin nykyisessä oleskelulupamenettelyssä

Lausuntopyyynnön liitteenä tulleesta esitysluonnoksesta ei käynyt täysin ilmi, tuleeko mainitun ilmoituksen tekijän käydä Suomen edustustossa, kuten oleskeluluvan hakijoiden. Koskien opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkumisilmoitusta, kohdassa 2.3.3 (Direktiivin artikkelit, jotka eivät aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön) sivulla 26 todetaan, että ”Jotta kolmannen maan kansalaiselta voidaan ottaa biometriset tunnisteet ulkomaalaislain 60 d §:ssä säädetyllä tavalla, on hänen jätettävä hakemus itse”. Tämän mukaisesti hakijan on edelleen hakemuksen tehdäkseen vierailtava Suomen edustustossa, vaikka hän olisikin toisen EU-jäsenvaltion alueella. Kohdassa ”Lakiehdotusten perustelut” sivulla 46 kuitenkin mainitaan, että ”Ilmoittaminen tapahtuisi sähköisesti ja se olisi tehtävä Maahanmuuttovirastolle, jolla olisi 25 §:ssä säädetty 30 päivän määräaika vastustaa liikkumista”. Metropolia toivoo, että hakumenettely tehdään opiskelijoille mahdollisimman helpoksi ja edulliseksi sähköisen hakumenettelyn keinoin, jotta Suomeen tulo opiskelua tai tutkimuksen tekoa varten toisista jäsenvaltioista olisi houkuttelevaa. Ilmoitusmenettelyn tulisi myös käytännössä olla kevyempi ja edullisempi prosessi kuin oleskeluluvan hakeminen on ollut tähän asti vastaaville tutkijoille ja opiskelijoille.

Lakiesityksessä tutkijana toimivan henkilön perheenjäsenet voivat lakiesityksen mukaan siirtyä Suomeen toisesta jäsenvaltiosta samanlaisella ilmoitusmenettelyllä kuin tutkija. Opiskelijoiden perheenjäseniä tämä ei kuitenkaan koske. Metropolian toivoo tämän oikeuden lisäämistä myös ainakin ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille, sillä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavilla opiskelijoilla tulee olla kolmen vuoden työkokemus opiskelualalta. Tämän vuoksi useat ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat opiskelijat ovat perheellisiä, ja perheenjäsenten tulo Suomeen ilmoitusmenettelyllä tulisi olla heillekin mahdollinen. Ylempää ammattikorkeakoulua suorittavat opiskelijat ovat mitä suurimmassa määrin Talent Boost -toimenpideohjelman peräänkuuluttamia kansainvälisiä, hyvin verkostoituneita osajia.

Lakiesityksen mukaan Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava mahdollinen kielto 30 päivän sisällä siitä, kun toisesta jäsenvaltiosta oleskeluluvan saanut tutkija tai opiskelija ilmoittaa Suomeen tulosta. Tutkijat voivat jo odotusaikana tulla Suomeen, mutta opiskelijat eivät. Metropolia esittää, että myös opiskelijoilla olisi mahdollisuus tulla Suomeen odotusaikana. Tämä helpottaisi liikkuvuutta mm. vaihto-opiskelijoiden sekä kaksois- ja yhteistutkinto-ohjelmissa opiskelevien kolmansien maiden kansalaisten osalta.

Koskien tutkimusorganisaatioiden hyväksymismenettelyä, jonka direktiivi mahdollistaisi (kohdassa 2.3.3: Direktiivin artikkelit, jotka eivät aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön), lakiesityksen sivulla 26 mainitaan, että ”artiklan 9 mukaista tutkimusorganisaatioiden hyväksymismenettelyä ei oteta Suomessa käyttöön”. Metropolia on tyytyväinen tähän päätökseen, joka poistaa korkeakouluilta ja muilta tutkimusorganisaatioiden tarpeen tehdä hyväksymisilmoituksia. On myös hyvä, että asiaa koskeva kohta kumotaan nykyisin voimassa olevasta ulkomaalaislaista.

Sivulla 32 kohdassa 2.3.3 (Direktiivin artikkelit, jotka eivät aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön), kerrotaan direktiivin VI luvusta, jossa ”Ideana on, että ensimmäisen jäsenvaltion luvalla voi siirtyä toiseen jäsenvaltioon suorittamaan osan tutkimuksesta tai opinnoista ja palata takaisin ensimmäiseen jäsenvaltioon.” Metropolia esittää, että ilmoitusmenettelyn kautta tapahtuvan liikkuvuuden osalta palaaminen ensimmäiseen jäsenvaltioon ei olisi pakollista opiskelijoille ja tutkijoille. Esimerkiksi kaksois- tai yhteistutkintoa suorittava opiskelija saattaa viettää viimeisen opiskeluvuotensa Suomessa, minkä jälkeen hän saa tutkintotodistuksen kahdesta tai useammasta korkeakoulusta. Olisi Suomen kansainvälisen houkuttelevuuden kannalta hyvä, jos kyseinen opiskelija voi jäädä tutkintonsa tekemisen jälkeen Suomeen hakemaan töitä, eikä velvoitetta palata ensimmäiseen jäsenvaltioon ole.

Sivulla 32 mainitaan myös, että ”Täytäntöönpanossa on päädytty tutkijoiden liikkumisen

17.1.2018

helpottamisen osalta siihen, että pitkäaikaisen liikkuvuuden enimmäispituudeksi määritellään kaksi vuotta, johon asti pitkäaikaisen liikkumisen osalta noudatetaan samaa menettelyä kuin lyhytaikaisen liikkumisen osalta eli noudatetaan ilmoittamis- ja vastustamismenettelyä. Menettelyt liikkumisen osalta olisivat siten samat kaikkien direktiivin liikkuvuutta kattavien ryhmien eli tutkijoiden, näiden perheenjäsenten ja opiskelijoiden kohdalla. Ratkaisu olisi selkein ja olisi myös tutkijoiden työ ja sen luonne sekä opiskelijoiden opiskelu huomioon ottaen perusteltu”. Metropolia kannattaa tätä ja pitää hyvänä, että menettely on selkeä ja mahdollisimman yhdenmukainen.

Koskien Suomessa korkeakoulututkintoaan suorittavia kolmansien maiden kansalaisia, Metropolia kehottaa selvittämään huolella heidän oleskelulupaprosessinsa selkeyttämistä EU:n sisällä liikkumiseen liittyen. Kun kolmannesta maasta Suomessa tutkintoaan suorittava opiskelija tietää keväällä menevänsä saman vuoden syksynä toiseen jäsenvaltioon suorittamaan tutkintoonsa liittyvää vaihto-opiskelua tai kaksois- tai yhteistutkinnon osaa, onko hänen mahdollista tehdä ilmoitusmenettelyä, vaikka hänen oleskelulupaansa seuraavalle lukuvuodelle Suomessa ei ole vielä vahvistettu? Opiskelijoiden tulee pystyä suorittamaan ilmoitusmenettely toiseen EU-jäsenvaltioon hyvissä ajoin käytännön järjestelyjen varmistamisen vuoksi.

Lakiluonnoksessa todetaan harjoittelun osalta, että menettelyä sovelletaan vain palkalliseen harjoitteluun. Alkuperäisessä direktiivissä tätä ei kuitenkaan edellytetä. Metropolia esittää, että menettelyä voitaisiin soveltaa myös palkattomaan harjoitteluun, jotta mahdollisimman monella korkeakoulutetulla osaajalla olisi mahdollisuus tutustua suomalaiseen työelämään. Myös Erasmus+ ohjelma mahdollistaa palkattomat harjoittelut.

2. Yleiset säännökset ja oleskeluluvat

Koskien Suomessa koko tutkintonsa tekevän tutkinto-opiskelijan oleskelulupaa, kohdassa ”Lakiehdotusten perustelut” sivulla 41 mainitaan, että ”Jos kolmannen maan kansalaisen opinnot siten kestäisivät opintojen aikataulun mukaan vähintään kaksi vuotta ja jos kolmannen maan kansalaisella on toimeentulo turvattu koko tälle ajalle, lupa voitaisiin myöntää kahdeksi vuodeksi.” Metropolia kannattaa tätä muutosta, joka helpottaa kolmansista maista Suomeen tulevien tutkinto-opiskelijoiden oleskelulupaprosessia.

Metropolia haluaa kuitenkin huomauttaa, että korkeakoulut usein päättävät vasta opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden loppupuolella mahdollisista toisen lukuvuoden apurahoista koskien lukukausimaksua, mikä vaikuttanee opiskelijan turvatuun toimeentuloon määrittelyyn.

Lakiesitysluonnoksessa ei ehdotettu muutoksia viisumien pituuteen ja yli 90 päivää ylittävään opiskeluun tai tutkimukseen tarvittavaan oleskelulupaan silloin, kun opiskelijalla tai tutkijalla ei ole oleskelulupaa toisessa Euroopan Unionin jäsenvaltiossa. Metropolia ehdottaa kuitenkin, että lyhytkestoista korkeakouluopiskelua, käytännössä vaihto-opiskelua, tai tutkimustyötä Suomeen suorittamaan saapuvien kolmansien maiden kansalaisten tulisi hakea oleskelulupaa vain silloin, kun oleskelu ylittää 180 päivää. Tämä helpottaisi opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta, loisi Suomesta houkuttelevan kohteen tutkija- ja opiskelijavaihtoon ja helpottaisi myös tilauskoulutusten toteuttamista. Muutos vähentäisi myös Maahanmuuttovirastoon tulevien oleskelulupahakemusten määrää.

Alle 180 päivän kestoisten opiskelija- ja tutkijavaihtojen mahdollisuus ilman oleskelulupaa olisi huomattava parannus suomalaisten korkeakoulujen kansainvälisen yhteistyön rakentamiselle EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Suomalaiset korkeakoulut ovat rakentaneet pitkäjänteisesti yhteistyöverkostoja Euroopan ulkopuolisten maiden kanssa, ja liikkuvuuteen kyseisten maiden kanssa on voinut saada rahoitusta Erasmus+-ohjelmasta viime vuosina. Opiskelijavaihdon toteutumiselle on kuitenkin esteitä, jotka liittyvät pitkiin etäisyyksiin sekä rahoitukseen. Oleskeluluvan hakeminen alle puolen vuoden kestoista vaihtoa varten on aikaa vievä ja kallis prosessi, johon voi liittyä pitkiä matkoja Suomen edustustossa käymistä varten.

17.1.2018

Korkeakoulujen yhteistyökorkeakoulujen kautta opiskelijavaihtoon tulevien opiskelijoiden kohdalla oleskeluluvan tarpeen siirtäminen 90 päivästä 180 päivään sisältää vähän riskejä verrattuna tämän muutoksen tuomiin etuihin. Esimerkiksi Suomesta on voinut lähteä Kanadaan opiskelijavaihtoon ilman erillistä opiskelijaviisumia tai oleskelulupaa enintään kuudeksi kuukaudeksi. Lisäksi yhteistyökorkeakouluista opiskelijavaihtoon tulevien opiskelijoiden liikkuvuus on tarkoin määriteltyä ja rajattua, mikä pienentää riskejä laittoman tai perusteettoman maahantulon toteutumiselle.

Opiskelija- ja tutkijavaihdon mahdollistaminen ilman oleskelulupaa alle 180 päivän kestoisiin vaihtoihin lisäksi Suomen houkuttelevuutta korkeakoulumaana ja antaisi Suomesta kuvan maana, joka toivottaa osaajat tervetulleiksi. Opiskelija- ja tutkijavaihdossa Suomessa olleet kansainväliset osaajat ovat osa korkeakoulutettujen verkostoa, joka edistää Suomen mainetta ja yhteyksiä.

Riitta Konkola
Toimitusjohtaja-rehtori
Metropolia Ammattikorkeakoulu